

Fólkaflokkurinn hefur buktina og báðar endarnar

Við at knýta seg at Annfinni Kallsberg hefur sjálvstýrisflokkurinn tryggjað sær luttøku í øllum hugsandi samgongum

Jóannes Hansen, samfelagsfrøðingur, hefur skrivað hesar politisku hugleiðingar fyri *Sosíal* í sambandi við skipan av nýggjum landsstýri

Tað er akkurát við at koma ferð á fyrstu samgongusamráðingarnar undir nýggju stýrisskipanarlógin, tá hesar reglur verða skrivaðar, og tá síðstu haldararnar fáa hetta blaðið í hondina leygdagin, hefur Annfinn Kallsberg verið hjá lögtingsformanninum og sagt honum, um tað hefur eydnast hjá honum at skapa parlamentariskt grundarlag undir einari samgongu.

Bara tað at so góð gongd so skjótt er komin á samráðingarnar sigur okkum, at á hesum økinum virkar nýggja skipanin. Undir gomlu skipanini tók tað ofta einar seks vikur at skipa samgongu og onkuntíð vóru meiri enn tveir mánaðir frá valinum og til landsstýrið var valt.

Sjúrður Rasmussen, lögfrøðingur á lögtingsskrivstovuni, sum var ein av drívmeimum, tá álitið um nýggja stýrisskipan varð skrivað, hefur fyrri stuttum gjørt eitt notat, sum hann kallar „Mannagongdin við lögmanstíðning“, og sum heild hefur tað gingið, sum hann visir á. Tað vil so vera, at onkur óvissa er, tá skipanin verður roynd fyrstu ferð. Fleiri hava givið til kennar, at valúrlitið átti at havt við sær, at lögmaður longu valkvæðið boðaði frá, at hann legði frá sær, tí fólkaflokkurinn so greitt boðaði frá, at hann vildi hava eitt formansumfar, og tað var ikki í tráð við skipanina, tá tað í tíðindunum, eftir at lögmaður hevði lagt

frá sær, hoyrdist, at iniativíð helst fór at verða latið tjóðveldisflokkurinn, sum er størsti flokkur.

Stýrisskipanin roknar ikki við flokkum men við persónum. Tí er tað ikki fólkaflokkurinn, sum síðani fyrst í vikuni hefur sitið við langa endanum, men Annfinn Kallsberg, og tað vóru ikki fyra flokkar, sum peikadu á fólkaflokkformannin sum samráðingarleiddara, men 17 tingmenn, og tað eru meðan fyra flokkar og eru ein meiriluti í tinginum.

Men talan er um smálutir og ikki formellar skeivleikar.

Møguleikarnir

Valúrlitið 30. apríl og serliga útspælið hjá sjálvstýrisflokkurinn í formansumfarinum ger, at tað í veruleikanum ikki ber til at skipa samgongu, uttan at fólkaflokkurinn er við.

Annfinn Kallsberg segði seg vera ovfarnan, tá Helena Dam á Neystabø hevði víst á hann sum samráðingarleiddara, men tað nýttist hann ikki at vera. Á valfundi fyrri næmingunum í handilsskúlanum og studentaskúlanum á Kambsdali triggjar dagar fyrri valið, segði Sámál Petur í Grund, meðan m.a. Annfinn Kallsberg lýddi á, at sjálvstýrisflokkurinn gekk inn fyrri einari sjálvstýrissamgongu við Annfinni Kallsberg sum lögmanni.

Tað er fyra upplagdir samgongumøguleikar: A+D+E, A+C+E,

A+B+D+H og A+D. Triggir teir fyrstu eru meirilutasamgongur, og hin síðsti er ein minnilutasamgonga.

Tað eru aðrir móguleikar, t.d. C+D+E, men hetta er ikki serliga sannlíkt, tí sjálvstýrisflokkurinn hefur knýtt seg so fastan at fólkaflokkurinn. Fyri sjálvstýrisflokkurinn er hetta sera snílt, tí tað so at siga ber trygd við sær um, at flokkurinn kemur við í allar samráðingur.

Innanhýsis reimingar

Tað er eingin loyna, at í øllum teimum stóru flokkunum eru tað ymisk áhugamál, sum halda hvørt annað í skák.

Í sambandsflokkurinum eru tað tey, sum í høgna samgongu vilja samstarva við fólkaflokkurinn um borgarligan politikk, soleiðis sum tað hefur verið gjørt 1950-54, 1954-58, 1980-84 og 1996-98. Millum hesi er lögmaður, sum eftir valið hefur viljað ofrað nógv fyrri at rokka hesum málinum.

Síðani heimaatýrisslógin kom í gildi í 1948 hefur sambandsflokkurinn samstarva nógv við javnaðarflokkurinn í tí, sum verður kallað heimaatýrissamgongum (1948-50, 1958-62, 1966-70, 1970-74 og 1994-96). Og sambært síðstu veljarkanningini eru tað framvegis nógv sambandsfólk, sum síggja javnaðarflokkurinn sum mest upplagda samstarvsfelagan.

Í javnaðarflokkurinum vilja tey flestu samstarva við tjóðveldisflokkurinn í einari vinstra samgongu (1985-88 og 1993-94), og tað eru framvegis tey, sum vilja samstarva við sambandsflokkurinn. Javnaðarflokkurinn hefur triggjar ferðir verið í samgongu við fólkaflokkurinn (1974-78 og 78-80, har tjóðveldisflokkurinn var triðji flokkur og 1990-93) og tað eru javnaðarfólk, sum hava henda móguleikan frammarlaga. Stauning, gamli javnaðarleiddarin í Danmark, hevði tað sum kongstanka, at hansara flokkur og konservatívi flokkurinn skuldu samstarva. Heima á landi hefur t.d. Óli Jacobsen, sum nú er farin úr politikki, men sum áður hefur verið innarlaga í javnaðarflokkurinum, í FF blaðnum undan valinum víst á, at samstarv millum A og C mundi vera tað mest upplagda. Og eftir valið hefur Jóannes Eidesgaard meldað út, at teirra royndir at samstarva við fólkaflokkurinn hava gingið væl (sjálvt um tað slitnaði teirra millum í 1993).

Í fólkaflokkurinum hava tað altíð verið reimingar millum meiri borgarliga og

meiri tjóðskaparliga partin. Fólkafloksmenn í Norðoyggjum og Eysturoy hava hildið teir í Suðurstreymi verið ov sambandsinnaðar, og ymiski hugburðurin hevur við sær, at tað eru summir í Fólkaflokkurinum, sum vilja samstarva við tjóðveldisflokkurinn og aðrir við sambandsflokkurinn. Hetta vísti síðsta veljarkanningin eisini. Óli Breckmann hevur so seint sum í hesi vikuni røð uppundir eina borgarliga samgongu. At teir triggir tingmenninir í Norðoyum og Eysturoy heldur vilja hava eina sjálvstýrissamgongu er eingin ivi um.

Tjóðveldisflokkurinn í Norðoyggjum og í Eysturoy hava hildið sínar partamenn í Suðurstreymi verið ov vinstravendar, meðan teir sjálvir hava mett seg sum borgarligar loysingarmenn, og tí hava teir havt fólkaflokkurinn sum sín mest upplagda felaga í samgongu. Nýggja stjørnuskotið í flokkurinum, Hogni Hoydal, hevur í valurøstuni sagt, at hann er vinstravendur loysingarmaður, sum gongur inn fyrri einum solidariskum frælsom Føroyum.

Telvingin

Nú hefur í fleiri dagar verið telvað um samgongusamansetingina.

Eitt er at megna at telja til seyttan, átítt ella kanska 23. Nakað heilt annað er at skapa eitt samgongugrundarlag og at hugsa um tær flokspolitisku fylgjurnar, sum hetta fer at hava í valskeiðnum og ikki minst til næsta val.

Fólkaflokkurinn vil ikki í samgongu við C og E saman, meðan hetta er ynskisamgongan bæði hjá Jóannes Eidesgaard og Hogni Hoydal. Henda samgongan hevði ivaleyst megnað at fingið eina semju um stig á sjálvstýrisslóð, men umfram at fólkaflokkurinn í slíkari samgongu neyvan hevði fingið lögmannin, sum teir standa til at fáa í øllum øðrum samgongum, so hava teir borgarligu veljararnar at hugsa um, sum sambandsflokkurinn støðugt fer at minna á, at teirra flokkur er farin í ein sosialistisk leyp. Og tað kann hevna seg á næsta vali.

Tjóðveldisflokkurinn og kanska serliga Hogni Hoydal vil hava javnaðarflokkurinn við í eina samgongu, har fólkaflokkurinn er triðji partur, tí harvið heldur hann seg fyrirbyggja, at hann á komandi vali fer at missa veljarar til javnaðarflokkurinn.

Leiðslan

Í samráðingunum hefur tjóðveldisflokkurinn sett nógv inn uppá, at hann vil

hava lögmannin. Fær tjóðveldisflokkurinn lögmann, so er tað fyrstu ferð nakrantíð, at hann hevur leiðsluna, og Hogni Hoydal verður yngsti lögmaður nakrantíð. Hann hevur ongur parlamentariskar royndir, men tað hevði Atli Dam heldur ikki, tá hann eftir valið í 1970 gjørdist lögmaður. Hann hevði tó sitið í eitt knapt ár í landsstýrinum frammanundan.

At tjóðveldisflokkurinn hevur lagt so nógv í lögmannsessin kunnu tað vera fleiri orsøkir til. Ein er, at flokkurinn fyrri fyrstu ferð er tann størsti í veljarandirtøku, og ein onnur er, at tað er ein sannroynd, at samstarvið við Danmark og harvið allar samráðingar um broytingar í ríkisráttarlígu viðurskiftunum, ganga gjøgnum lögmansembætið. Tað eru hesi viðurskifti, sum tjóðveldisflokkurinn fer í samgongu at broyta, og tað er væl skiljandi, at tað smakkar teimum illa, um teir ikki hava ábyrgdina av hesum.

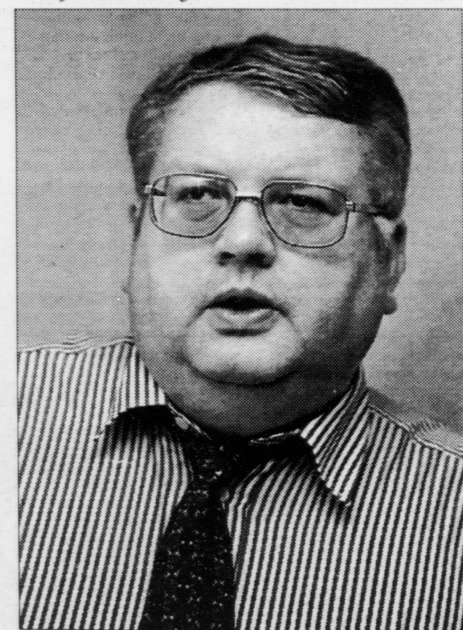
Tað hefur verið nevnt, at Hogni Hoydal skal gerast super landsstýrismaður við fleiri og størri málsoðkjum, enn vanligt hevur verið. Royndir aðra staðni vísa, at soverðin skarslop fyrri at finna eina neyðsemju ikki altíð enda við tí, sum roknað varð við.

Ein triðja orsøk til at tjóðveldisflokkurinn leggur so nógv í at fáa hægsta sessin er, at um teir ikki fáa hann, so vilja teir hava seg væl

goldnar fyrri sessin. Triggjar landsstýrissessir, meðan fólkaflokkurinn umfram lögmann fær ein og sjálvstýrisflokkurinn fær ein, og bæði figgarmál og fiskivinnumál er væl hugsandi, at teir fara at krevja, umfram at Signar á Brúnni skal vera tingformaður.

Hóast tjóðveldisflokkurinn er størstur í atkvøðutali, so er hann javntstórur við fólkaflokkurinn í tingmannatali, og fólkaflokkurinn visir við góðum rætti á, at sjálvstýrisflokkurinn vil hava Annfinn Kallsberg til lögmann.

Harafurat kunnu fólkafloksmenn vísa á, at um tjóðveldisflokkurinn ikki skikkar sær væl, so standa bæði javnaðarmenn og sambandsmenn á trappuni og vilja fegnir sleppa at hava ávirkan (Annfinn Kallsberg vildi ikki taka við ráðunum hjá tjóðveldisflokkurinum um avklára spurningin um borgarliga samgongu, áðrenn hann fór undir samráðingar við tjóðveldismennin). Tað vita tjóðveldismenn, og tí mugu teir ivaleyst bæði byggja seg fyrri Annfinni Kallsberg sum triðja fólkaflokslögmannin og um fyrri, at teir ikki fáa bæði figgarmál og fiskivinnumál. Gera teir ikki tað, so verður teirra leiklutur at sita í andstöðu og ákæra aðrar flokkar fyrri ikki at gera nóg nógv við sjálvstýrispolitikkinn og harvið vóna at fáa uppafur stórra undirtøku á valinum næstu ferð.

Annfinn Kallsberg verður undir øllum umstøðum nýggjur Føroya Lögmaður heldur Jóannes Hansen, samfelagsfrøðingur